

CASTELLET I LA GORNAL

ESGLÉSIA SANT ESTEVE DE LES MASUQUES

Localització: Castellet i la Gornal

Datació: 986

Estil arquitectònic: Romànic molt reformat.

Catalogació: BCIL

Festa destacable: 30 de juny (St. Marçal)

HISTÒRIA DEL CONJUNT

Les primeres dades són de l'any 986¹ tot i que semblaria que ja existia com a mínim sis o set dècades abans, ja que a l'antiga ara d'altar de l'església, conservada al Museu nacional d'Art de Catalunya (MNAC 122012)², hi apareix gravat el nom de donadeus abba, (abat Donadeu, 904-917), del monestir de Sant Cugat del Vallès³.

Sant Esteve de Castellet era l'antiga església parroquial del poble abans que aquest passés a dependre de l'església de Sant Pere (S. Stephani de Castelleto). Apareix esmentada ja des del segle X com a possessió del monestir de Sant Cugat del Vallès. Hi ha força documentació que fa referència a l'esmentada església des l'any

¹ Dins el terme parroquial de Castellet i la Gornal es troba aquesta església de Sant Esteve de Castellet (actualment també coneguda com Sant Esteve de Can Llopart o de les Masuques). Va ser la primera església parroquial del terme i ja està esmentada documentalment l'any 986.

² Aquesta ara d'altar va ser cedida en dipòsit pel Museu Diocesà de Barcelona amb data d'ingrés desconeguda. Es tracta d'un bloc marmori monolític de 116 x 74 x 30,5 cm de gruix. Segons Antoni Pladevall es tracta d'un bloc d'origen romà pel seu voluminós gruix, però no passa de ser una hipòtesi difícil de ratificar. Dos dels angles estan força malmesos. L'única decoració de la peça és una sanefa d'uns cinc cm d'amplària que recorre tot el perímetre, separat de la superfície de l'ara per una petita motllura. A part del nom escrit de DPONADEUS ABBA, n'hi ha d'altres.

³ *Enciclopèdia del Romànic a Catalunya*; Direcció: José María Pérez González, Fundació Santa Maria La Real, Centro de Estudios del Románico, 2014 (3 volums), p. 1921

CASTELLET I LA GORNAL

ESGLÉSIA SANT ESTEVE DE LES MASUQUES

975 fins el 1146⁴. Any 975⁵, 986⁶ (confirmació del rei Lotari de la dependència de l'església del monestir de Sant Cugat del Vallés), 1010⁷, 1099⁸ i 1140⁹ entre d'altres. L'any 1099 l'església és consagrada per Berenguer, bisbe de Barcelona, que reconeix la possessió de Ramon Guifré i la seva esposa Ermenssenda sobre un alou al terme parroquial de Sant Esteve.

Sembla que la construcció conservada en l'actualitat es va fer posteriorment, en substitució de la primera església. L'edifici ha experimentat moltes reformes al llarg dels anys¹⁰.

Primera i última visita pastoral documentada

Dimecres 31 de juliol de 1303, el bisbe Ponç de Gualba visità Sant Esteve de Castellet¹¹.

Dijous 12 de març de 1310, el bisbe Ponç de Gualba visità Sant Pere de Castellet¹².

El 15 de juny de l'any 2004 una butlla del papa Joan Pau II decretava, sobre el territori de l'antic arquebisbat de Barcelona, la creació de tres noves diòcesis: Barcelona, Sant Feliu de Llobregat i Terrassa. La nova diòcesi de Sant Feliu de Llobregat està formada per nou arxiprestats i dues vicaries: Vicaria del Llobregat que agrupa els arxiprestats

⁴ Capella de St. Esteve o del Molí de can Llopart. Era l'antiga parròquia de St. Esteve de Castellet i ara ho és la de Sant Pere. La de St. Esteve més tard es transferí a l'església de St. Pere i ab dit motiu se canvià lo titular d'aquella essent avui St. Pere lo patró de Castellet. Lo gravat és en lo Butlletí sots notat en la plana 20. Butlletí del Centre Excurs. de Catalunya, any IV, 1894, f. 19.

⁵ Any 975, gener 15, 22 de Lotari. Los conjugs Albert i Bonadona donen a S. Cugat alous en lo terme del Castell de Olèrdula. Confronta a ponent ab lo terme de St. Esteve de Castellet. Cart. St. Cugat, n. 421.

⁶ Notes de Mn. Mas. Any 986. Lothari confirmà a Othó Abat del Monestir de S. Cugat de Octavià la església de St. Esteve prop del Castell de Olèrdula i el cultiu i erm en cases, torra i terres en sos termes i delmes i primicies. Cart. St. Cugat, n. 3 i 4.

⁷ Notes de Mossèn Mas. Any 1010, juny, 15 de Robert. Albert fill del Vescomte Guitart i de Geriberga llegà a Auriola lo vi que tenia a Mogia i l'ordi que tenia a St. Esteve de Castellet dins lo Comtat de Barcelona. Cart. St. Cugat, n. 403.

⁸ Notes de Mn. Mas. 1099, octubre 19, 40 de Felip rei. Berenguer, Bisbe de la Santa Seu de Barcelona i abat de S. Cugat del cenobi del Vallés, defineix a Ramon Guifret i a Ermesinda, sa muller, tot lo alou que tenia dit Ramon a la parròquia de St. Esteve de Castellet. Arx. Cat. Lib. I Antiq. n. 390, f. 116.

⁹ Notes de Mn. Mas. Any 1146, març 16. 9 de Lluís Jove. Guila muller de Ramon Bremon llegà a S. Cugat la meitat del alou que tenia al Comtat de Barcelona en lo terme de Castellet i parròquia de St. Esteve. Cart. St. Cugat, n. 385.

¹⁰ Generalitat de Catalunya. Direcció General del Patrimoni Artístic i Arquitectònic. Dins : <https://extranet.cultura.gencat.cat/eGIPCI> [Consultada 19-11-13]

¹¹ ADB, V. P. 1-1, fol. 33; M- N 10.

¹² ADB, V. P. 1-2, fol. 116; M- N 34.

CASTELLET I LA GORNAL

ESGLÉSIA SANT ESTEVE DE LES MASUQUES

de Bruguers, Montserrat, Sant Boi de Llobregat, Sant Feliu de Llobregat i Sant Vicenç dels Horts, i la Vicaria del Penedès – Anoia – Garraf amb els arxiprestats d’Anoia, Garraf, Piera-Capellades i Vilafranca del Penedès. El bisbe titular de la diòcesi de Sant Feliu de Llobregat és monsenyor Agustí Cortés Soriano que va iniciar el seu ministeri episcopal el 12 de setembre de 2004.

La primera visita pastoral del bisbe Agustí a la parròquia de Sant Marçal de Castellet i la Gornal va ser el 22 de maig de 2011.

Beneficis

Benefici de santa Maria, sant Jaume i sant Julià, fundat per Donyam Saurinam de Castellet, Collatio any 1331¹³.

Benefici de la Mare de Déu de Montanyans, citat l’any 1341¹⁴.

Benefici de sant Julià, en l’església de sant Estve de Castellet annexa a sant Pere de Castellet, fundat per Galçeran de Masdovellas, citat a la Collatio de 1306¹⁵.

Rectorologi¹⁶

Anys de nomenament	Rectors
1304 – 1313	Guillem Maseguer
1313 – 1318	Boronat Alió
1318 – 1320	Bernat de Guardiola
1320 – 1325	Bonanet Gispert
1325 – 1327	Francesc Martí
1327 – 1330	Bonanet Gispert
1330 – 1331	Bernat de Calders
1331 – 1337	Guillem Vidal
1337 – 1338	Guillem Galet
1338 – 1348	Guillem Julià
1348 – 1349	Berenguer de Mesclans
1349	Bernat Carbonell
1349 – 1350	Jaume Mir
1350 – 1355	Guillem Oller
1355 – 1364	Pere de Rocafort
1364 – 1370	Guillem Mascaró
1370 – 1386	Guillem Calabuig
1386 – 1403	Bernat de Corts
1403 – 1407	Macià Agramunt
1407 – 1438	Pere Bargalló
	[...]

¹³ ADB, Campillo, *Speculum Titulorum Ecclesiastorum*, 1795. vol. IV, p. 522

¹⁴ ADB, Campillo, *Speculum Titulorum Ecclesiastorum*, 1795. vol. IV, p. 524

¹⁵ ADB, Campillo, *Speculum Titulorum Ecclesiastorum*, 1795. vol. IV, p. 525

¹⁶ A partir de l’última data passa a ser parròquia de Sant Pere de Castellet

CASTELLET I LA GORNAL

ESGLÉSIA SANT ESTEVE DE LES MASUQUES

EXTERIOR DE L'ESGLÉSIA¹⁷

L'església, situada prop del poble de Les Masuques, forma un conjunt arquitectònic amb la caseria de can Llopart i segueix la tipologia habitual en el romànic català que es troba en temples com Sant Pere de Pons, Sant Pere de Montgrony o Sant Martí del Brull. És un edifici d'una sola nau, coberta amb volta de canó sobre arcs torals, cimbori de planta vuitavada i teulada a dues vessants.

Exteriorment, l'església no presenta cap tipus d'ornamentació.

Façana

La façana principal presenta, com a únic element remarcable, una porta d'accés d'arc de mig punt amb dovelles de pedra.

Campanar i campanes

El campanar de cadireta, de tres obertures, s'alça al costat de ponent del cimbori.

INTERIOR DE L'ESGLÉSIA

La capçalera trilobulada té un absis central més gran i una cúpula sobre trompes. Totes tres capçaleres presenten finestra central de doble esqueixada i d'arc de mig punt.

L'absis central està precedit per un arc triomfal de mig punt que delimita un petit tram presbiteral, mentre que els dos laterals s'obren a l'espai de fals creuer a través de dos arcs de les mateixes característiques, però lleugerament més baixos. El fals creuer té planta rectangular i, en conseqüència, l'esmentada cúpula presenta un perfil ovalat, com succeeix a l'església de Sant Magdalena del Pla del Penedès. Els murs laterals de la nau són llisos, i l'aparell emprat està format per peces pètries de diferents mides, amb prou feines desbastades, col·locades en fileres horitzontals relativament regulars. L'aparell dels arcs torals és molt diferent, ja que els carreus són grans i regulars.

BIBLIOGRAFIA

Llibres i revistes

- *Enciclopèdia del Romànic a Catalunya*; Direcció: José María Pérez González, Fundación Santa Maria La Real, Centro de Estudios del Románico, 2014 (3 volums)
- *Campillo, Speculum Titulorum Ecclesiastorum*, 1795. vol. IV.

¹⁷ Generalitat de Catalunya. Direcció General del Patrimoni Artístic i Arquitectònic. Dins : <https://extranet.cultura.gencat.cat/eGIPCI> [Consultada 19-11-13]

CASTELLET I LA GORNAL

ESGLÉSIA SANT ESTEVE DE LES MASUQUES

- Martí i Bonet, Josep, *Speculum Novum Titulorum ecclesiae Barchinonensis*. V. III Bisbat de Sant Feliu de Llobregat.
- Mas, J. Notes, Notes històriques del Bisbat de Barcelona (Barcelona 1906-1921). 13 volums.
- Ordeig, R. Les dotalies de les esglésies de Catalunya (segles IX-XIII). Barcelona, 1990, (col·lecció de tesis doctorals microfityxades, 597). Doc. 258.
- Virella, Albert, *Un Terme mil·lenari: Castellet i la Gornal : el passat i el present*, [Castellet i la Gornal]: l'Autor, 1978.

Recursos electrònics

- Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura. Direcció General del Patrimoni Artístic i Arquitectònic. Dins: <https://extranet.cultura.gencat.cat/Egipci>